

(BABL VIII, 128).

DERIV. de *trena*: *Trenar* [Lacav., remetent a *entrenar*]: «És lo torrent d'Annibal: ab grans destrals y serres / li van obrint passatge deu-mil treballadors / --- / Los balears penjada duen al braç la fona, / *trenada* ab tres badies de cànem o de pell / --- / la pedra surt brunzenta, o aterra o fa portell», *Canigó* (VII, v. 49); «L'Amor, la Fe, la Pàtria foren tres bones fades / que'l breçol dels meus pares varen *trenar* llavors / ---», V. W. Querol, *J. Flo.* 1878, v. 96; «Sobre el solatge d'una antiga pena / --- / mentre l'amor les meves hores *trena* / amb l'ideal que a batallà ens convida, / jo ennobliré mon ànima affligida / fins que regni en el cor la pau serena»; «un dolç amor *trenà* mes hores / mes sempre d'ell foren senyores / la voluntat i el pensament», Coromines (*Les Hores d'Amor Serenes*, O. C., 1267a; *Elegia de València*, 15d). Abans es digué *entrenar*, encara preferit per Lacav., i que ja hem vist en una versió del *Romllo*. *Trenador*. *Trenament*.

Trenat. *Trenejar*. *Destrenar*: «Encara eixamoraven los puigs ses cabelleres, / que *destrenà* l Diluvi dantlos la mar per vel»; «l'endemà, al *destrenar-se* lo sol, lo ve a distraure, / un cant, que aygues endintre respon a son senglot», *Atl.* I, 48a; x, 38c; «érem a la platja --- a damunt de les roques / que *destrenen* les llargues cabelleres d'algues en el mar», Coromines (*Hores d'Amor Serenes* VIII, O. C., 1291). «--- les Hores *trenant* y *destrenant* mística dansa / ---», Verdaguer. Amplament usat per Mistral: «Ma resoun --- l'anàs coumprene / se permetès que vous *destrene* / l'emboui àfrous de moun malan», *Nerto* (trad. «de vos développer» VI, v. 54). Ni *trenar* ni *destrenar* no estan comprovats en l'occità medieval. Però tots dos són robustos en provençal modernament. És curiós que Mistral no se'n sabia estar, ni quan escrivia en prosa francesa: «vous *trenez* au catholicisme une couronne de fleurs célestes», felicitació que envià a Verdaguer (el qual qualifica de «douce poète», sic), després de llegir els *Idillis* i *Cants Mistics* (a. 1882, *Epist. Verd.* III, 203.10). *Destrenament*.

En lloc de *treneta* [Belv.], es va usar molt, antigament *trenella*, amb un valor com el del castellanisme *trenzilla* (aquest ja molt arrelat, i documentat des del DT.O. 1670, comparable fònicament i en història semàntica, amb el cas de *senzill*);² avui encara és bo considerar-lo preferible. Però des d'antic es troba alternant amb les formes *trunyella* (o *tronyella*) i *trenyella*: «gúmenes, cordes, *trenelles*, cabassos, astores, espartenyes» entre les produccions valencianes, Eiximenis (*Regiment NCl.*, 33.19); «una sèrie plena de què-s-que 's fos, ligada entorn ab *trinela* d'espert, així com si fos costal de roba», Segarra a. 1396 (doc. de Guardalada, *BABL* x, 422); «dos ampolles cubertes de *trenella*» a. 1396; «dos bossells de beure cuberts de *trenella*» a. 1430, i altres de *trenella* els anys 1372 i 1433, *InvLC*, s. v. *trenella* i *troyela*.

Trunyella apareix ja antic: «cordes grosses d'espert; xxxi, 73). Sembla que ja es troba en un doc. ross. de 1354 de matèria heràldica, en el qual (si ho entenc

bé) calia suplir una lletra: «pali tafatani cum signis Castelli jacentibus in *troy*<e>*la* rubra» (RLR xxxi, 73, n. 3), en el qual es va imprimir *troyela rubra* per *tronyella rubra* 'cordó vermell d'un blasó'.

Ja fou registrat per Belvitges (amb la doble grafia *trunyella* i *tronyella* i la definició «corda d'espert»), i el *DAG*. l'atribueix al Vallès per a «corda d'espert trenada per a lligar coses de poc pes», i amb cites d'inv. de Torredembarra 1430 i Cornellà 1630; un de 1466 (enterrament de Pere de Portugal), així com en els *Ardits* de 1447; escrit *tronelles* en els *Ardits* de 1408; «*trunyella*, *libant* ---» Bna. 1418 (CaCandi, *MiscHistCat.* II, 218). Amb bella metàfora el restaurà Ruyra: «Vaig atènyer la font d'en Moixell --- una fulla d'atzavara en recull l'aigua, i la gita convertida en mòbil *trunyella* de cristall» (*La Parada*, 68).

Crec que aquesta variant és deguda a contaminació de l'arcaic *trony* 'aplatat' (i *tronya* 'morro prominent, mala cara'). Com a forma de compromís entre *trunyella* i l'etimològic *trenella* resultà *trenyella*, que és la forma de JoMartorell: «acostà's hu dels patges a ells, ab lo leó, que portava per la *trenyella*», «cascú portava un leó ligat ab una *trenyella* d'or e de seda» (Ag. I, 195, 194). El mateix MrnAguiló l'usà en una poesia de les seves més antigues: «i les víctimes lligades / dus, per befa, en les anelles / de tes gruixudes *trenyelles* / que al dors portes amollades» (a. 1844, *Antol. Po.* 1975, p. 38).

D'on *trunyellar*, que el *DAG*. dóna com a «trenzar» en el S. XIV; «com la selva dels seus cabells la afexugava, ella los se *trunyellava* fort ordenadament, alguns pocs exceptats envers la sua cara, suptilment volants», *BMetge* (Riq., 94.3); «Fiameta, los cabells de la qual eren casi *trunyellats*, e loncs, de bona mesura», *Decam.* IV, § 10, 282.12f. (trad. «i cui capelli eran crespi, lungi ---»); «una catifa gran, *trunyelada* e pelosa» a. 1390 (*BSAL* II, 107); men. «la bassetja --- *tronyellada* ---» (Camps Merc., *Folkl.* II, 61). *Entrunyellat*: «gardet-li lo front e-l cap / e viu-lo gent *entrunyelat* / de las flocas que-l tosquiret» ('adornat amb trenes dels flocs de cabell que li havia esquilat'), poema amorós cat.-oc., ms. S. XIV, copiat probt. a l'arxiu de StaColomaQ (*BABL* VI, 461).

Cabells entrunyellats, DT.O. 1647 (s. v. *cabells*); *desentrunyellar*; *entrenyellar*; *entrunyellament* etc.

¹ El llatí clàssic amb aquest valor empra més generalment *terni*; i normalment *trini* només quan es tracta d'un mot usat únicament en plural, p. ex. *trinas litteras accipi*. Però el llatí vulgar no respectava tals distincions de gramàtics i literats. — ² Del diminutiu *trencilla* del cast. *trenzar*: cat. *trenzilla*, molt viu com a nom d'una mena de veta fina, article de merceria, en cat. central. «A *La Puntual*, la botiga de betes-i-fils --- les compradores ---, que ara una cana de *trenzilla* --- que ara quatre pams de floc --- a darrera del tauler ---», Russinyol (*Auca del Sr. Esteve* I, 7); ja «*transilla*, galó ---» al Capbreu de Castellarnau, a. 1759 (p. 1). -Z- sonora, sorprenent, probt. perquè va entrar al mateix temps, i en el mateix medi tèxtil, que *senzilla*.